

Universiteit
Leiden
The Netherlands

OCW in de grondwet

Groen, A.J.J. in 't; Slaman P.

Citation

Groen, A. J. J. in 't. (2018). OCW in de grondwet. In *In de regel vrij. 100 jaar politiek rond onderwijs, cultuur en wetenschap* (pp. 44-49). Den Haag: Ministerie van OCW. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/71156>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/71156>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

IN DE REGEL VRIJ

100 JAAR POLITIEK ROND
ONDERWIJS, CULTUUR
EN WETENSCHAP

Pieter Slaman e.a.

INDE REGEL VRIJ

100 JAAR POLITIEK ROND
ONDERWIJS, CULTUUR
EN WETENSCHAP

Pieter Slaman e.a.

Met bijdragen van

Jo Bardoel
Evelyn Beer
Geert ten Dam
Jacques Dane
Patricia Faasse
Adriaan in 't Groen
Willemijn Leene

Bram Mellink
Cas Smithuijsen
Robert Verhoogt
Sietske Waslander
Paul van der Werve
Maggie Wissink ook
Geerdink

INHOUD

1 BAAS IN EIGEN SCHOOL

DE STRIJD TEGEN
'STAATSPEDAGOGIEK',
1848-1980

Pieter Slaman 23

VOORWOORD
Geert ten Dam 7

INLEIDING
Pieter Slaman 11

PORTRET
DR. JOHANNES
THEODOOR DE VISSER
(1857-1932)
Jacques Dane 18

KADER
'EENE ILLUSIE' DE LAGER
ONDERWIJSWET VAN 1920
OP DORPSNIVEAU
Jacques Dane 38

PORTRET
JO CALS
(KVP, 1952-1963)
Jacques Dane 40

INTERMEZZO
OCW IN DE GRONDWET
Adriaan in 't Groen 44

2 OUDE VORMEN, NIEUWE TIJDEN

DE PACIFICATIE
TER DISCUSSIE,
1980-2018

Pieter Slaman 51

INTERMEZZO
ONDERWIJS IN HET
KONINKRIJK OVERZEE
Pieter Slaman 64

PORTRET
JOS VAN KEMENADE
(PVDA, 1973-1977
EN 1981-1982)
Adriaan in 't Groen 70

3 'TER VERSPREIDING VAN DE WAARHEID WORDE GEEN MIDDEL VERWAAR LOOSD'

EEN EEUW MEDIABELEID
IN NEDERLAND

Jo Bardoel 77

KADER

WANKELLENDE ZUILEN
EN DE VAL VAN HET
KABINET-MARIJNEN 1965
Pieter Slaman 102

INTERMEZZO

MINISTERS VAN ONDERWIJS,
KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN
Pieter Slaman 106

PORTRET

ARIE PAIS
(VVD, 1977-1981)
Adriaan in 't Groen 116

4 'WAARTOE TOCH DIE KLOVE?'

SELECTIE IN HET
MIDDELBAAR ONDERWIJS,
1860-2018

Pieter Slaman 121

INTERMEZZO

STATUS EN OPLEIDING
VAN DE LEERKRACHT
Pieter Slaman 138

KADER

ONDERWIJSAMBTENAREN
EN DE (TEST-)PSYCHOLOGIE
Jacques Dane 144

KADER

CENTRALE EXAMENS
Willemijn Leene 149

PORTRET

WIM DEETMAN
(CDA, 1982-1989)
Adriaan in 't Groen 152

5 DE STAAT, DE ARBEIDS MARKT

EN HET
BEROEPSONDERWIJS
1863-2018

Pieter Slaman 159

INTERMEZZO

100 JAAR MINISTERIE VAN
OCW IN PORTRETTEEN
Robert Verhoogt en
Evelyn Beer 176

KADER

'WAT WIL JE LATER WORDEN
ALS JE GROOT BENT?'
BEROEPSKEUZE EN
STUDIEVOORLICHTING
Jacques Dane 190

PORTRET

JO RITZEN
(PVDA, 1989-1998)
Pieter Slaman 194

6 VERZUIJING, VERZORGING, VERZAKE- LIJKING

RIJKSCULTUURBELEID
1918-2018

Cas Smithuijsen 199

KADER
NEDERLANDSE KUNST
IN DE WERELD
Cas Smithuijsen 224

PORTRET
LOEK HERMANS
(VVD, 1998-2002)
Pieter Slaman 228

INTERMEZZO
STAATSSECRETARISSEN
VAN OCW, 1950-2017
Pieter Slaman 232

7 DE OMHELZING EN DE WURGGREEP

RIJKSOVERHEID EN
HOGER ONDERWIJS,
1918-2018

Pieter Slaman 247

PORTRET
MARIA VAN DER HOEVEN
(CDA, 2002-2007)
Pieter Slaman 266

INTERMEZZO
ONDERWIJS ALS
MOTOR VOOR DE
EMANCIPATIE?
Maggie Wissink
ook Geerdink 270

8 OVER MOGELIJK HEDEN, WENSEN EN 'ONVERMIJDE LIJKE KEUZEN'

EEN EEUW
WETENSCHAPSBELEID

Patricia Faasse 277
met medewerking van
Barend van der Meulen en Jorrit Smit

PORTRET
RONALD PLASTERK
(PVDA 2007-2010)
Pieter Slaman 298

INTERMEZZO
DOET POLITIEK ERTOE?
100 JAAR ONDERWIJSUITGAVEN
EN ECONOMISCHE GROEI
Paul van der Werve 302

9 DE VERHOUDINGEN IN HET ONDERWIJSBESTEL

1918-1990

Pieter Slaman 311

PORTRET

MARJA VAN BIJSTERVELD
(CDA, 210-2012)
Adriaan in 't Groen 328

INTERMEZZO

VAN MAAKBARE SAMENLEVING
NAAR MAAKBARE MARKT
Bram Mellink 332

10 STUREN IN SAMENSpraak

1990-2018

Geert ten Dam en
Sietske Waslander 341

KADER

PASSEND ONDERWIJS
Sietske Waslander 358

KADER

BURGERSCHAPSONDERWIJS
Geert ten Dam 360

PORTRET

JET BUSSEMAKER
(PVDA, 2007-2010)
Pieter Slaman 362

INTERMEZZO

HET MINISTERSCHAP VAN
ONDERWIJS, CULTUUR EN
WETENSCHAP
Adriaan in 't Groen 366

11 SLOT BESCHOUWING

Pieter Slaman 371

OVER DE AUTEURS 383

FOTOVERANTWOORDING 389

BRONNEN 395

PERSONENREGISTER 409

COLOFON 414

in ter mer zz o

De Nederlandse Grondwet bepaalt de bestuurlijke inrichting van ons land, van onze constitutionele parlementaire democratie. Zo regelt de Grondwet de taken en bevoegdheden van parlement, regering, ministers, ministeries en hun ambtenaren. De grondwettelijke vrijheid van onderwijs, wetenschap, kunst en cultuur is een uniek uitgangspunt in onze Grondwet dat elders anders ter wereld zo niet bestaat, zeker als het gaat om de maatschappelijke organisatie ervan in eigen verenigingen, stichtingen en andere organisaties, en de financiering door de staat daarvan. Essentieel daarbij is dat de staat bij zijn financiering geen onderscheid mag maken naar denominatieve, politieke of maatschappelijke richting. Onderwijs, wetenschap, kunst en cultuur horen vrij te zijn. De burgers creëren dat. Niet de staat. Deze overtuiging wortelt in de traditie van onze rechtsstaat. Deze is onder andere gebaseerd op het verenigen van minderheden, omdat geen enkele maatschappelijke groepering de meerderheid heeft, of zou mogen hebben. De staat moet dus de verschillende principes van bevolkingsgroepen respecteren en toestaan dat deze doorwerken in onderwijs, wetenschap en cultuur. Dat is natuurlijk gemakkelijker gezegd dan gedaan. Er duiken allerlei grensconflicten op. De wereld verandert. Maatschappelijke stromingen ook. Het is een hele toer om daarmee op verantwoorde wijze om te gaan.

OCW IN DE

Bij de vrijheid van onderwijs spelen de verschillende maatschappelijke groeperingen een belangrijke rol. Onderscheiden worden het openbaar en het bijzonder onderwijs. Het openbaar onderwijs is zo veel mogelijk 'neutraal' en is voor iedere burger bestemd.

... het keizerlijk gemaal
... der Koninkrijken in de van
... dat het, zooals niet
... licht, door de Staten-
... schaat te worden
... genomen.

De Voorzitter,
[Handwritten signature]

... aan de Koninkrijken kunnen
... in het bevorderen van de belangen
... zich met het voorstel, zooals het
... der Eerste Kamer,

[Handwritten notes and signatures]
... Bijz.
... Bijz.
... Bijz.
... Bijz.
... Bijz.

... aantal scholen. Volgens bij de
... stellen regels kan afwijking van
... openbaar onderwijs even afdoende wordt
... rgd. Bij die regeling wordt met name
... van het

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRONDWET DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU

Allen, die deze zullen zien of hooren, is verpligt te waken op de nauwkeurigheid daarvan, en te laten weten:

Alzoo Wij in overweging geoom de noodzakelijkheid gebleken is om in de Grondwet te brengen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State en de Staten-Generaal, verstaan, gelijk Wij goedvinden en wils, de Grondwet te wijzigen in de volgende wijzen:

§ 1. Er bestaat grond om het in de Grondwet aangevoerde artikel 192 te wijzigen in de volgende wijzen:

§ 2. Artikel 192 wordt gelezen als volgt:
L Het onderwijs is een voorwerp van de Regeering.

L Het geven van onderwijs is van de Overheid, en bovendien, voor zover het betreft het lager en middelbaar onderwijs, van de Gemeenten, zoodat zij, zooowel lager als middelbaar onderwijs, onderzoek naar de bekwaamheid en de zieleoefening der onderwijzers, ~~het~~ een en ander afdoende regelen.

L Het openbaar onderwijs wordt geregeld, zoodat de godsdienstige begrippen, ~~afdoende~~ worden geregeld.

L In elke gemeente wordt van de Gemeenten een openbaar algemeen vormend lager onderwijs gegeven, zoodat de ~~gevoegzaam~~ aantal scholen, ~~afdoende~~ wordt geregeld.

L Volgens bij de wet te stellen regels kan afwijking van deze bepaling worden toegelaten, mits zoodanig onderwijs gelegenheid wordt gegeven tot de bekostiging van de openbare kas te bekostigen.

L De eischen van de openbare kas te bekostigen worden bij de wet geregeld, met in het bijzonder onderwijs betreffende, van de Gemeenten, zoodat de eischen worden voor het openbaar onderwijs zoodanig geregeld, dat de openbare kas bekostigt.

L Het openbaar onderwijs even afdoende wordt geregeld. Bij die regeling wordt met name in het bijzonder onderwijs betreffende de keuzen van de aanstelling der onderwijzers geëerd.

L Het bijzonder algemeen vormend onderwijs aan de bij de wet te stellen voorwaarden, zoodat de openbare kas bekostigt. De wet stelt de eischen, waarop voor het bijzonder algemeen vormend onderwijs voorbereidend hooger onderwijs bijdragen.

L Het bijzonder algemeen vormend onderwijs aan de bij de wet te stellen voorwaarden, zoodat de openbare kas bekostigt. De wet stelt de eischen, waarop voor het bijzonder algemeen vormend onderwijs voorbereidend hooger onderwijs bijdragen.

INTERMEZZO COOMTE DE GRONDWET

GRONDWET

Adriaan in 't Groen

Het wordt in stand gehouden door staat en gemeente. Het bijzonder onderwijs gaat uit van de waarden van een bepaalde denominatieve maatschappelijke stroming, bijvoorbeeld protestantisme, rooms-katholicisme, humanisme, jodendom, islam en/of een pedagogische stroming als Montessori of Vrije School. Deze bijzondere scholen worden in stand gehouden door eigen besturen. Deze ontvangen op basis van het gelijkheidsbeginsel op dezelfde grondslag subsidie van de staat, als de openbare scholen. De staat bepaalt daar via wet- en regelgeving de randvoorwaarden voor.

Vanwege het grote belang voor vrijwel elk thema dat in dit boek aan de orde komt, is hier de hele tekst van artikel 23 van de Grondwet opgenomen:

- (1) Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der regering.
- (2) Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht van de overheid en, voor wat bij de wet aangewezen vormen van onderwijs betreft, het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van hen die onderwijs geven, een en ander bij de wet te regelen.
- (3) Het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders godsdienst of levensovertuiging, bij de wet geregeld.
- (4) In elke gemeente en in elk van de openbare lichamen, bedoeld in artikel 132a wordt van overheidswege voldoende openbaar algemeen vormend lager onderwijs gegeven in een genoegzaam aantal openbare scholen. Volgens bij de wet te stellen regels kan afwijking van deze bepaling worden toegelaten, mits tot het ontvangen van zodanig onderwijs gelegenheid wordt gegeven, al dan niet in een openbare school.
- (5) De eisen van deugdelijkheid, aan het geheel of ten dele uit de openbare kas te bekostigen onderwijs te stellen, worden bij de wet geregeld, met inachtneming, voor zover het bijzonder onderwijs betreft, van de vrijheid van richting.
- (6) Deze eisen worden voor het algemeen vormend lager onderwijs zodanig geregeld, dat de deugdelijkheid van het geheel uit de openbare kas bekostigd bijzonder onderwijs en van het openbaar onderwijs even afdoende wordt gewaarborgd. Bij die regeling wordt met name de vrijheid van het bijzonder onderwijs betreffende de keuze der leermiddelen en de aanstelling der onderwijzers geëerbiedigd.
- (7) Het bijzonder algemeen vormend lager onderwijs, dat aan de bij de wet te stellen voorwaarden voldoet, wordt naar dezelfde maatstaf als het openbaar onderwijs uit de openbare kas bekostigd. De wet stelt de voorwaarden vast, waarop voor het bijzonder algemeen vormend middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs bijdragen uit de openbare kas worden verleend.
- (8) De regering doet jaarlijks van de staat van het onderwijs verslag aan de Staten-Generaal.

De grote omvang en gedetailleerdheid van deze tekst is opmerkelijk. Geen enkel ander domein van een ministerie wordt zo uitvoerig behandeld. Er worden een paar domeinen van andere departementen beschreven, maar veel korter

STAATSBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN.

(N°. 551.) **BESLUIT** van den 25sten September 1918,
tot instelling van Departementen van Algemeen
Bestuur die den naam zullen dragen van
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Weten-
schappen en van Ministerie van Arbeid.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRADIE GODS, KONINGIN DER
NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op het rapport van den Raad van Ministers van 11 Sep-
tember 1918;

Den Raad van State gehoord (advies van 17 September
1918), n°. 32;

Gezien het nader rapport van den Raad van Ministers van
24 September 1918;

Gelet op artikel 77 der Grondwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Met ingang van heden:

I. in te stellen een Departement van Algemeen Bestuur,
dat den naam zal dragen van „Ministerie van Onderwijs,
Kunsten en Wetenschappen”;

II. aan het hoofd van dat Departement de zorg op te
dragen voor de uitvoering van:

a. de wetten en Koninklijke besluiten betreffende het
voorbereidend lager onderwijs, het algemeen vormend lager,
middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs, het hooger
onderwijs, en het vakonderwijs met uitzondering van het
hooger landbouw- en veeartsenijkundig onderwijs en van het
overige landbouwonderwijs;

de voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid van arts,
tandmeester, apotheker, apothekersbediende en vroedvrouw;

het archiefwezen, de rijksinstellingen van wetenschap,
kunst en kunstonderwijs, de zorg voor de instandhouding der
monumenten van geschiedenis en kunst, in het algemeen de
bevordering van Rijkswegen van wetenschap en kunst en de

dan, haast fragmentarisch, met een excuus lijkt het wel: de krijgsmacht, de rechtelijke macht, het milieu¹, de Rijksbegroting en voor binnenlandse zaken, de andere en lagere overheden. Maar alles heel veel korter, soms een enkele zin, een enkel woord. Nooit met zo'n normatieve lading als bij het Grondwetsartikel over onderwijs. Wetenschap en cultuur, hun relatie met de staat, hun gebondenheid en vrijheid: daarover geen woord in de Grondwet². Dat is opmerkelijk in contrast met de zo bijzondere verwoordingen over onderwijs.

De minister van OCW heeft dus dagelijks te maken met strak ingekaderde rechten en plichten. De zeer uitvoerige tekst in de Grondwet getuigt hiervan. Een stabiele tekst die bij heel veel discussies gedurende de loop van de tijd stand heeft gehouden³. In allerlei wetten, algemene maatregelen van bestuur, koninklijke besluiten en andere regels en overeenkomsten wordt de Grondwet nader uitgewerkt. Er zijn specifieke regels voor het domein OCW, maar ook voor andere maatschappelijke domeinen als binnenlandse zaken, justitie etc., die een doorwerking hebben op OCW.

Op basis van dit staatsrechtelijk kader kunnen volksvertegenwoordigers de regering met ministers controleren en er op toezien dat de duizenden ambtenaren op de ministeries onder democratische controle hun werk doen. Zo is het staatsapparaat in democratische handen.

De minister is via het parlement de verbinding tussen het staatsapparaat en het democratisch stelsel⁴. De commissie Scheltema formuleert dat

zo: "De minister heeft een centrale plaats in het stelsel van machtsevenwicht waardoor onze staatsinrichting wordt gekenmerkt. De minister vormt de top van de bestuursorganisatorische piramide van zijn departement – hij geeft leiding aan een ministerie, zoals de Grondwet het zegt – maar is geen ambtenaar. De minister debatteert in het parlement over het gevoerde en te voeren beleid, maar is geen Kamerlid. De minister is de scharnier tussen de gekozen volksvertegenwoordiging en de benoemde ambtenaren, tussen politieke macht en bureaucratische macht. Via de minister controleert het parlement de beleidsvoering van de rijksoverheid.⁵"

Dat de minister verantwoordelijk is voor wat dagelijks gebeurt in de werelden van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, zou een fictie kunnen zijn.⁶ Het is immers moeilijk voor te stellen dat één man of vrouw, de minister, in een departement met duizenden ambtenaren deze democratische impuls of garantie zou kunnen zijn. Hoe kan een minister er borg voor staan dat de wensen van het parlement worden gevolgd, dat er geen fouten op haar of zijn departement worden gemaakt die burgers, kiezers direct raken? Dit gaat weleens mis. Ministers treden dan meestal af. Ambtenaren blijven meestal zitten. Of een positievere kijk: na verkiezingen en een andere samenstelling van het parlement en regering, komen er nieuwe ministers die het bestaande ambtelijke apparaat vertellen wat ze nu moeten gaan doen. Dat bepaalde thema's waaraan soms lang is gewerkt en waaraan veel geld is besteed, toch anders moeten worden aangepakt, worden stopgezet, simpelweg omdat

1 Eén woord (sic.).

2 Wel in andere wetten van Nederland. Maar de plaats van 'onderwijs' in de Grondwet onderscheidt.

3 Er zijn enige pogingen ondernomen om de tekst te veranderen. Niet gelukt. In vergelijking met de andere veranderingen in de Grondwet is deze stabiliteit (sic.) een extra indicator voor de bijzonderheid van

OCW zeker in vergelijking met de wel zich wijzigende inhoud en omgevingen van OCW: een bijzonder spanningsveld; de staatsrechtelijk basis blijft onveranderd terwijl het domein van OCW op velerlei manieren verandert.

4 De Grondwet, artikel 42: "De Koning is onschendbaar; de ministers zijn verantwoordelijk." Artikel 68: "De ministers en de

staatssecretarissen geven de kamers elk afzonderlijk en in verenigde vergadering mondeling of schriftelijk de door een of meer leden verlangde inlichtingen waarvan het verstrekken niet in strijd is met het belang van de staat." Artikel 44: "Bij koninklijk besluit worden ministeries ingesteld. Zij staan onder leiding van een minister."

zij of hij dat als minister wil. Om politieke redenen, omdat leden van een bepaalde politieke partij vinden of denken dat hun aanpak beter voor Nederland is dan een andere. Als uit de verkiezingen en het op basis daarvan gevormde kabinet blijkt dat voor deze nieuwe mening een meerderheid is in het parlement, dan is deze beleidswijziging geoorloofd of zelfs democratisch noodzakelijk. Eén persoon, de minister, zegt dan min of meer plotseling, als de vorige minister net vertrokken is voor zijn laatste rit met de dienstauto naar huis, tegen de topambtenaren die de duizenden ambtenaren leiden: 'vanaf vandaag gaan we 'dat' wat anders doen'. Soms is dat zo anders dat het bij een ambtenaar pijn kan doen. Maar veel blijft ook hetzelfde: scholen gaan door, wetenschappers doen hun onderzoek, de theaters laten cultuur zien. Er is een geldende begroting waar de marges voor politieke correcties in de praktijk slechts enkele procenten bevatten. Zo zijn ministers en staatssecretarissen van OCW sterk gebonden door wetten en tegenmachters. Aan de andere kant kunnen ze toch ook elk hun eigen koers uitzetten. Een wonderlijke positie.

In dit boek komen alle oud-ministers sinds 1973 zelf aan het woord, in een reeks portretten. Elk portret getuigt van die bijzondere positie: een sterk beperkte bewegingsruimte, maar ook vrijheid voor eigen idealen, stijl en aanpak. De portretten zijn een bijzondere demonstratie van het unieke karakter van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

5 Steekhoudend ministerschap, Rapport van de commissie Scheltema, Staatkundige, bestuurlijke en staatsrechtelijke vernieuwing, *Handelingen Tweede Kamer* 1992-1993, nrs. 40 en 41, 4.

6 Zie o.a. de beschouwingen van de Commissie Scheltema over 'de fictie van de ministeriële verantwoordelijkheid' n.a.v. de vragen van de Commissie Deetman 'vraagpunten Tweede Kamer' over staatskundige, bestuurlijke en staatsrechtelijke vernieuwing. *Handelingen Tweede Kamer* 1990-1991, nr. 64, 3587.

COLOFON

ISBN 978-94-92513-09-0
NUR 680/697
© 2018, Ministerie van OCW

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Hoe kiezen we wat de school moet meegeven aan de volgende generatie, als elke groep in de samenleving daar anders over denkt? Waarom mag de één wel met steun van de overheid programma's maken voor omroep of theater, en de ander niet? Wat moet worden onderzocht als niet elk onderzoek kan worden betaald? In een land waar geen enkele meerderheid zomaar zijn wil kan opleggen, zijn dat lastige vragen. *In de regel vrij* laat zien hoe Nederland in de afgelopen eeuw op eigen wijze vorm gaf aan onderwijs, cultuur en wetenschap. Een bijzondere ervaring, die bij de vraagstukken van de toekomst nog van nut kan zijn.

Dit toegankelijke en rijk geïllustreerde boek verschijnt bij het honderdjarig bestaan van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het beschrijft een eeuw in thema's, van burgerschap tot wetenschap en van media tot Mammoetwet. Daarnaast bevat het bijzondere interviews met alle oud-ministers sinds 1973.

9 789492 513090 >